

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Καλή μου!

Η τωρινή χρονιά πού μᾶς πέφε, και οι στερνοί μῆνες της χρονιάς πού μᾶς πέρασε, μᾶς φέρανε στὰ φτερά τους κάποιους μεγάλους ίσκους. Γιορτές πού γίνανε και γιορτές πού θά γίνουνε άπαντα στὸ κλείσιμο ἐκατὸ καὶ περσότερων χρόνων ἀπὸ τὸν καιρὸ πού γεννήθηκαν ή πού πεθάνανε κάποιοι περίφημοι δυνθρωποί, πού ἀφῆκαν ἑδῶ κάτω δισυστατὰ σημάδια τους μὲ κάποια μεγάλα ἔργα, καὶ καμιὰ φορὰ τὰ δινόματά τους ἀφῆκαν πὸ μεγάλα ἀπὸ τὰ ἔργα τους. Κ' ἐτοι γρικήσαμε γιὰ τὰ ἐκατόχρονα τοῦ Σαιντυπέδη, τοῦ Μπίκονσφιλδ, τοῦ Σύν. Κ' ἐτοι γρικοῦμε δικύα τώρα γιὰ τὸ Σίλλερ καὶ γιὰ τὸν Κερβάντες. Η Γερμανία ἐτοιμάζεται νὰ πανηγυρίσῃ τὸ πέρασμα τῶν ἐκατὸ χρονῶν ἀπ' τὸν καιρὸ πού πέθανεν ὁ πὸ ἀγαπημένος της ποιητὴς, γιατὶ εἶταν δλος καρδιὰ καὶ δλος εὐγένεια. Καὶ κλειοῦν ἐφέτος τριακόσια χρονία ἀπὸ τὸν ἐποχὴν ποὺ πρωτοφάνηκε ὁ ἀδάντανος «Δὸν Κισσώτος». Η Ἰσπανία βέβαια δὲ θάφησῃ νὰ πάῃ ἐτοι στὰ χαμένα ἡ περισταση, χωρίς νὰ τιμήσῃ, καθὼς τῆς πρέπει, τὴ μνήμη τοῦ μεγάλου της συγγραφέα, ποὺ ἀνίσως καὶ δὲ φτάνει στὸ ὕψος τῆς φαντασίας τοῦ Καλλερόδην, μὰ εἶναι ζωντανώτερός του. Μέσα στὸ «Δὸν Κισσώτο» βρίσκονται τὰ λόγια τούτα: «Πρόστυχος δὲν εἶναι κανεὶς, γιατὶ γεννήθηκε ἀπὸ ταπεινούς. Πρόστυχος εἶναι, εἴτε πλιθεῖος, εἴτε πατρίκιος, ὁ ἀ μαθήτης». Καὶ τί πὸ πρόστυχο ἀπὸ τὸν ἀμάθητα, κάθε φορὰ ποὺ γεννᾷ τὸν πρόστυχον καὶ τὸ φέμα; Περίεργο εἶναι πῶς τὰ λόγια αὐτὰ τὰ βάζει ὁ Ἰσπανὸς ποιητὴς στὸ ἴδιο τὸ στόμα τοῦ πολύπαθου καὶ τοῦ παραδαρμένου ἥρωα του, ποὺ δσο κι ἀν εἶναι θύμα τῆς ἀρρώστης φαντασίας του, φυλάει πάντα μιὰ ἀπόμερη γνωιά τῆς καρδιᾶς του κλειστὴν καὶ διπέραχτη ἀπὸ τὸν ἔξαψην καὶ ἀπὸ τὸν ἀρρώστην καὶ μέσα στὸ περδολάκι αὐτὸ τὸ κατάφραχτο φυτρώνουν τόσα καὶ τόσα λουλουδάκια τοῦ Λόγου, γιούματα σκέψην καὶ σύνεσην καὶ φῶς, ποὺ μοσκοβόλανε δροσόβολα. Μέσα στὸ ἴδιο τὸ κομμάτι αὐτὸ ποὺ λέει γιὰ τοὺς πρόστυχους πόσο γλυκὰ καὶ πόσο λεπτὰ μιλεῖ γιὰ τὸν ποίησον καὶ γιὰ τὸν ποιητὴν διπλανεύετος ἵπποτης! Έσον ποὺ συνηθίζεις κάθε φορὰ ποὺ περνᾶς μὲ τὰ βιβλία κάποιες

ἔνα μέρος. Γιατὶ ὅλα ἀφτὰ πλακώσανε μ' ἐτοῦτον τὸν πόλεμο μαζί. Καὶ τὸν ἄρχισαν οἱ Ἀθηναῖοι κι' οἱ Πελοποννησίτες ξεσκίζονται τοὺς ὄρκους τῶν τριάντα χρονῶν πούκαναν ὑστερὰ ἀπὸ τὸ πάρσυμο τῆς Ἐθνείας. Καὶ γιατὶ τὶς ξέσκισαν, ἔγραψα τὰ παράπονα (22) πρῶτα καὶ τὶς διαφορές, μήπως κανεὶς ρωτήσει καμιὰ μέρα πιο τάχα οἱ λόγοι π' ἀναψύσει τόσο μεγάλος πόλεμος στὴν Ἑλλάδα. Δηλαδή, ὡς τὴν πὸ ἀληθινὴ ἀφορμὴ καὶ πἰὸ ἀνομολόγητη, θαρρῶ ἐγώ τοῦτο, πῶς οἱ Ἀθηναῖοι μεγαλώνονται καὶ κατατῶνταις φοβεροὶ ἀνάγκαστον τοὺς Λάκωνες νὰ πολεμήσουν. Στὰ φανερὸ δόμως νὰ πὰ εἶται τὰ παράπονα ποὺ λέγονται ἀπὸ τὰ διὸ τὰ μέρη, σὰν ξέσκισαν τοὺς ὄρκους κι' ἐπισταν τὸν πόλεμο.

(22) αττίας=αιτιάσεις.

ῷρες σου διαλεχτὲς νὰ σημειώνῃς στὸν δικρόπ μὲ τὸ μολυβάκι του κάθε σκέψη, κάθε φράση, κάθε στίχο ποὺ σου χτυπάει πὸ βαθίδ, ἐτοι γιὰ νὰ μπορῇς νὰ τὰ ξαγανήσκης ἐσύ, καὶ ἐτοι γιὰ νὰ κάνῃς καὶ τοὺς δλλους νὰ τὰ προσέξουν πὸ πολὺ, βέβαια ποὺ θὰ τὴν ἔχης σημειώψη φύλακην δλόκληρη τὴν σελίδην αὐτὴν τοῦ Δὸν Κισσώτου, ἀπὸ τὶς πὸ ἀπλές καὶ ἀπὸ τὶς πὸ ἀληθινὲς μέσα στὸν παγκόσμια λογοτεχνία. Ἀνίσως καὶ δὲ θυμάσαι, τίποτε δὲ, ἀυτὰ, ἐγὼ εἶμαι πρόθυμος νὰ σου τὴν ἀντιγράψω τὴν σελίδην δλόκληρη. Γιατὶ οἱ ὥραιοι στοχασθοὶ μονάχα τοὺς ἀγονούς καὶ τοὺς στενόμυαλους τοὺς σφιχτούς νούς μὲ τὶς χρυσές τους δλυσίδες. Τοῦ ἐνδὲς οἱ στοχασμοὶ ταριχάζουνε μὲ τοὺς στοχασμοὺς τοῦ ἀλλοί, καὶ γίνονται ἀντρόγυνον· καὶ γεννοβολῶν τὰ ὥραια παιδιά παιδιά ποὺ καμιὰ φορὰ εἶναι δμορφότερα ἀπὸ τοὺς γονέους. Ή παρομοίωσην θὰ μποροῦσε νὰ σκανταλίσῃ καμιὰ κυρία. Ισως δὲν εἶναι γιὰ νὰ εἰπωθῇ σὲ σαλόνια. Μὰ εἶμαι πούχος. Δὲν εἶσαι κυρία. Είσαι γυναῖκα.

Ο ΠΑΝΤΑ ΔΙΚΟΣ ΕΩΥ

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ Κ' Η ΔΑΣΚΑΛΑ

Μιὰ φορὰ στὸ Ἀΐβαλι, εἰν̄ ἔξη ἐφτὰ χρόνια τώρα, πήγαμε μὲ κάτι φίλους σ' ἔνα περβόλι ὅξω ἀπὸ τὴν πόλη καὶ καθήσαμε γῆρο σ' ἔνα τραπέζι, μπροστά σὲ βουνό ἀπὸ μαρούλια καὶ κάρποσα καραφάκια μαστίχα—συνήθεια τοῦ τόπου, βλέπετε, κ' ἡ μαστίχα μας ἔχουστή. — Εκεῖ ποὺ διασκεδάζαμε, ἀκούσαμε φωνές, μὰ τὶ φωνές! Ο μπαζεβάνης ἔδερνε τὴν κόρη του, δεκαπέντε χρονῶ κοπέλλα. Τρέξαμε καὶ τοὺς χωρίσαμε. Στελλαμε τὸ κορίτζι κλαίοντας στὸ σπίτι του καὶ πήραμε μαζὶ στὴν παρέα μας τὸν πατέρα, ἔχω φρενῶ. Άραδιαζε κι ἀράδιαζε βριτιές γιὰ τὴν κόρη του, μὰ δασκάλοι, καὶ πρὶν καθήση κοντά μας, ρώτηξε:

— Μπάς κ' εἶσαστε καὶ σεῖς ἀπ' ἀφτὸ τὸ σό;

Δὲν ξέραμε τὶ συνέβαινε καὶ δύο τρεῖς ἀπὸ μας καταλάβανε πῶς ἐπρεπε νέργυθούνε σὰν τὸν Πέτρο, ὃχι τρεῖς μὲ χίλιες φορὲς, γιὰ νὰ μὴ βροῦνε τὸν μπελῆ τους. Κάθησε ὁ μπαζεβάνης καὶ μὲ λίγα λόγια ποὺ εἶπε, μᾶς ἔδωκε νὰ ἐννοήσουμε τὶ συνέβαινε.

— Ακούς, λέει τὴ... (ἔδω ἔνα ἐπίθετο γιὰ τὴν

κόρη του), νὰ θέλῃ καὶ καλὰ νὰ μὴ μικρὴ τὴ γλώσσα τοῦ πατέρα της; Ερχεται καὶ μοῦ λέει: «Πάτερ μου ὁδήγησον». ἔτοι τὸ ἐπρόφερνε δι χωρικός. — Τί λέει, μωρή; — «Οδήγησον τὸν ὄνον». — Τί; — Δέν πρόφταξε νὰ τὸ ξαναπῆ, ἀνάψων τὰ καντήλια μου: νὰ γιὰ ὁδήγησον, νὰ γιὰ ὄνον. Καὶ καλὰ καὶ μᾶς χωρίσατε, γιατὶ θὰ τὴ σκότωνα. Τὸ «Πάτερ» πιὸ τὸ κατάλαβα, τὸ λέει κ' ἡ προσεκή μας: «Πάτερ ἡμῶν». μὲ τὰλλα; Δὲ θὰ πάγη πιὰ ἡ ἀφορισμένη στὸ σκολείο.

Κεράσαμε μιὰ δύο μαστίχες τοῦ μπαζεβάνη, νὰ τοῦ περάσῃ δι υμὸς, καὶ σοὶ δασκάλοις ἀπὸ τὴν παρέα μας, τοιμουδιά. Ποῦ νὰ μιλήσουν; «Ελεγε δι γέρος: Ή κόρη του θήλει νὰ γίνῃ δασκάλα, κάθε μέρα εἰχανε μαλλώματα καὶ ζύλο, μὰ τώρα τὴν ἀπόφασην εἰχε κάμει. Δὲ θὰ πήγαινε πιὰ σκολείο. Φύγαμε, καὶ ζαλισμένοι ὥπας εἴμαστε, λέγο κι ἀπὸ τὴν μαστίχα, γελούσαμε μὲ τὸ γέρο μπαζεβάνη, μὲ γλήγορα ξέσασκες τὴ σκηνὴ τοῦ περβολοῦ.

Πέρασα κι ἀπ' τὸ περβόλι, πηγαίνοντας περίπατο. Ο μπαζεβάνης καθήτανε στὸν πόρτα του κ' ἐπαίζε μὲ δύο χαρτωμένα παιδάκια· θυμήθηκα τὸ ζύλο.

— «Ωρα καλή, κύρι Γιώργη!

— Καλῶς τάφεντικο!

— Δικά σου εἶναι τὰ παιδάκια; νὰ τὰ χατρεσσα;

— «Οχι, ἀφεντικό, τῆς κόρης μου, έρκαριστω. — Τὶς δασκάλας;

Μὲ κοίταξε δι γέρος καλὰ καλά:

— Μωρέ, μπάς κ' εἶσουν καὶ σὺ στὸ ζύλο; Καλὰ λένε πῶς τὸ ζύλο βγῆκ' ἀπ' τὸν παράδεισο. Πέρασα μέσα, ἀφεντικό, νὰ δης καὶ τὸ δικό μου τὸ παράδεισο.

Πῆρε τὰ παιδιά στὸν ἀγκαλιά του καὶ τὸν ἀκολούθησα. Μὲ πῆγε σπίτι του. Στὸ κατώφλι, μιὰ ἀψιλὴ ὅμορφη κοπέλλα βαστοῦσε ἀκόμα ἔνα παιδί στὸ βυζί. Ντράπηκε θύμα μ' εἶδε κ' εκαρε νάμπη μέσα. Τὴν κράτησε δι γέρος καὶ:

— Νά την, τέ δασκάλα, μοῦ εἶπε. «Α θές νὰ δης καὶ τὸ δάσκαλο, σὲ κομμάτι θάρθη. Είναι στὰ Καρχαρίγρια (μεγάλα ἀμπελοχώραχα δύο ώρες μακριά ἀπ' τὸ Αΐβαλι).

Χαμογέλασε τὴ κόρη, χαμογέλασε κι δι γέρος, φιληθήκανε, καὶ τὸ φιλὶ ἀπὸ τὸ στόμα τῆς κόρης γιὰ τὸ γέρο τὸν πατέρα της, εἶταν ἔνα μεγάλο, μεγάλο ἀφκαριστῶ γιὰ τὴν εύτυχία ποὺ τοῦ χρωστοῦσε.

— Αμα τὸν εἶδα ἐτοι συγκινημένο, εἶπα μὲ τὸ νοῦ λου πῶς θάναι μόνο καὶ μόνο ποὺ θυμήθηκε τὴν πελιά του τέχνη καὶ τὸν εἶπα:

— «Α όμορφο ἐπάγγελμα! ξυπνὴ τέχνη!

«Ανατρίχιασε... σὲ νὰ προσπάθησες δι καημένος μ' ἔνα στανικὸ τέντωμα τοῦ παράλιου κορμοῦ του.. νὰ σηκωθῇ στὰ πόδια του.. μέρριζε μιὰ ματίκ στεγνὴ μὲ γιομάτη φρίκη... καὶ διαμαρτυρήθηκε:

— «Α, Κύριε! μὴν τὸ λέει τέτοιο πράμα!.. όμορφο ἐπάγγελμα;.. Πέτσε καλύτερα ἐπάγγελμα τρομάρεις καὶ θανάτου, γιομάτη φρίκη καὶ βραχνάδες... Νάι έγω... δὲν μοῦ είσαι τίποτες... μά, τὸ καλὸ ποὺ σ' ἔχω, πάρε δποιο δλλο τραχινὸ θάλεις, μὰ τὸ γοργὸ τῶν 10 καὶ 50 ποτέ! γιὰ τὸ θεό! ποτές!..

— Καὶ γιατὶ σὲ παρακαλῶ; ρώτησε χαμογέλωντας. Μήπως κ' είσαι δυσειδαίμονας;

— Δὲν είμαι δυσειδαίμονας... Είμαι, φίλε μου, ἀπλούστατα δι μηχανικὸς ποὺ είταιν ἀπένω στὸ γοργό, νούμερο 17, στὶς 21 Ιούλη 1894, τὴν ημέρα πώγινε δι τρομερὴ καταστροφή. Κι' ἀπὸ τότες μούμενε μιὰ τέτοια τρομαχτικὴ ἐντύπωση μέτ' τὸ μυ-

ΦΡΙΞΟΝ ΗΛΙΕΙ

(Δίηγημα τοῦ Maurice Level)

— «Ἐτοι μᾶς ἀφίνεις; μὲ ρώτησε δι σκατεμένος...

— «Ἀνάγκη πέσσω. Π

